

Volter Ajzakson

STIV DŽOBS

Preveo
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

Naslov originala

Walter Isaacson

STEVE JOBS

Copyright © 2011 by Walter Isaacson

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Ljudi dovoljno ljudi
da misle kako mogu da menjaju
svet upravo su oni koji to i čine.*

– REKLAMA ZA EPL: „MISLITE DRUGAČIJE“, 1997.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

SADRŽAJ

Likovi 13

Uvod: *Kako je nastala ova knjiga* 19

PRVO POGLAVLJE

Detinjstvo: *Napušten i izabran* 29

DRUGO POGLAVLJE

Čudni par: *Dva Stiva* 54

TREĆE POGLAVLJE

Propali student: *Uključi se, pronađi se...* 66

ČETVRTO POGLAVLJE

Atari i Indija: *Zen i umetnost dizajniranja igara* 80

PETO POGLAVLJE

Epl I: *Uključi, podigni sistem, prikači se...* 96

ŠESTO POGLAVLJE Epl II: *Osvit novog doba* 114**SEDMO POGLAVLJE**Krisan i Lisa: *Onaj koga napuste...* 132**OSMO POGLAVLJE**Kseroks i „lisa“: *Grafički korisnički interfejsi* 140**DEVETO POGLAVLJE**Izlazak na berzu: *Čovek bogat i slavan* 152**DESETO POGLAVLJE**Mek je rođen: *Kažeš da želiš revoluciju...* 159**JEDANAESTO POGLAVLJE**Polje izobličenja stvarnosti: *Igra po sopstvenim pravilima* 170**DVANAESTO POGLAVLJE**Dizajn: *Pravi umetnici pojednostavljaju* 180**TRINAESTO POGLAVLJE**Izgradnja meka: *Putovanje je nagrada* 193**ČETRANAESTO POGLAVLJE**Skalijev dolazak: *Pepsi-izazov* 210**PETNAESTO POGLAVLJE**Promocija: *Ulubljenje univerzuma* 223**ŠESNAESTO POGLAVLJE**Gejts i Džobs: *Kad se orbite preseku* 238**SEDAMNAESTO POGLAVLJE**Ikar: *Ko visoko leti...* 249**OSAMNAESTO POGLAVLJE**Nekst: *Oslobođeni Prometej* 287**DEVETNAESTO POGLAVLJE**Piksar: *Tehnologija u susretu s umetnošću* 320**DVADESETO POGLAVLJE**Običan lik: *Ljubav je samo reč i ništa više* 335**DVADESET PRVO POGLAVLJE**Porodični čovek: *Kod kuće s klanom Džobsovih* 356**DVADESET DRUGO POGLAVLJE**Priča o igračkama: *Baz i Vudi – spas u poslednji čas* 377**DVADESET TREĆE POGLAVLJE**Drugi dolazak: *Al kakva se to zver, svoj čas dočekav...* 389**DVADESET ČETVRTO POGLAVLJE**Restauracija: *Onaj što sad gubi* 404**DVADESET PETO POGLAVLJE**Mislite drugačije: *Džobs kao vršilac dužnosti* 433**DVADESET ŠESTO POGLAVLJE**Principi dizajna: *Studio Džobsa i Ajva* 449**DVADESET SEDMO POGLAVLJE**Ajmek: *Zdravo (opet)* 459

DVADESET OSMO POGLAVLJE

Generalni direktor: *Lud i posle svih ovih godina* 470

DVADESET DEVETO POGLAVLJE

Eplove prodavnice: *Barovi za genijalce i mermer iz Sijene* 483

TRIDESETO POGLAVLJE

Digitalni čvor: *Od ajtjunsu do ajpada* 495

TRIDESET PRVO POGLAVLJE

iTunes Store – prodavnica muzike: *Ja sam Čarobni Frulaš* 515

TRIDESET DRUGO POGLAVLJE

Čovek od muzike: *Zvučna podloga njegovog života* 537

TRIDESET TREĆE POGLAVLJE

Piksarovi prijatelji: ... *i neprijatelji* 555

TRIDESET ČETVRTO POGLAVLJE

Mek za dvadeset prvi vek: *Ono čime se Epl odlikuje* 577

TRIDESET PETO POGLAVLJE

Prva runda: *Memento mori* 588

TRIDESET ŠESTO POGLAVLJE

Ajfon: *Tri revolucionarna proizvoda u jednom* 604

TRIDESET SEDMO POGLAVLJE

Druga runda: *Kancer se vraća* 617

TRIDESET OSMO POGLAVLJE

Ajped: *Stupanje u post-PC doba* 635

TRIDESET DEVETO POGLAVLJE

Nove bitke: *I odjeci starih* 661

ČETRDESETO POGLAVLJE

Do beskraja: *Oblak, svemirski brod i beskraj* 679

ČETRDESET PRVO POGLAVLJE

Treća runda: *Borba u sumrak* 695

ČETRDESET DRUGO POGLAVLJE

Zaostavština: *Najblištavije nebo izuma* 722

Izjave zahvalnosti 737

Izvori 739

Napomene 743

O autoru 771

LIKOVI

ROBERT AJGER, nasledio Ajznera na mestu generalnog direktora *Diznija* 2005.

DŽONATAN DŽONI AJV, glavni projektant u *Eplu*, postao Džobsov partner i prisan prijatelj

MAJKL AJZNER, neumoljivi generalni direktor u *Dizniju* koji je pripremio sporazum s *Piksarom*, a onda se sukobio sa Džobsom

AL ALKORN, glavni inženjer u *Atariju*, dizajner „Ponga“, zaposlio Džobsa

GIL AMELIO, postao generalni direktor *Epla* 1996, kupio *Nekst*, vratio Džobsa na posao

BIL ATKINSON, jedan od prvih zaposlenih u *Eplu*, razvio grafiku za mekintoš

KRISAN BRENAN, Džobsova devojka iz Homstedske gimnazije, majka njegove kćerke Lise

LISA BRENAN DŽOBS, kćerka Džobsa i Krisan Brenan, rođena 1978; postala spisateljka u Njujorku

NOLAN BUŠNEL, osnivač *Atarija* i preduzetnički uzor za Džobsa

KOBUN ČINO, majstor soto-zena u Kaliforniji, postao Džobsov duhovni učitelj

ABDULFATAH DŽON DŽANDALI, diplomac iz Viskonsina rođen u Siriji, biološki otac Džobsa i Mone Simpson, kasnije menadžer za hranu i piće u kockarnici *Bumtaun* blizu Rina

KLARA HAGOPIJAN DŽOBS, kćerka jermenskih doseljenika, udala se za Pola Džobsa 1946; njih dvoje su usvojili Stiva ubrzo posle njegovog rođenja 1955.

ERIN DŽOBS, srednje dete Loren Pael i Stiva Džobsa

IV DŽOBS, najmlađe dete Loren i Stiva

PETI DŽOBS, Pol i Klara Džobs su je usvojili dve godine pošto su usvojili Stiva

POL RAJNHOLD DŽOBS, pomorac iz Viskonsina koji je radio u obalskoj straži i sa svojom ženom Klarom usvojio Stiva 1955.

RID DŽOBS, najstarije dete Stiva Džobsa i Loren Pael

RON DŽONSON, Džobs ga je zaposlio 2000. kako bi radio na razvoju *Eplovih* prodavnica

LARI ELISON, generalni direktor *Orakla* i Džobsov lični prijatelj

TONI FADEL, omaleni inženjer doveden u *Epl* 2001. kako bi razvio ajpod

SKOT FORSTAL, šef *Eplovog* softverskog odeljenja za mobilne uređaje

ROBERT FRIDLEND, student s *Rida* u duhovnoj potrazi, vlasnik komune na imanju sa zasadam jabuka; uticao na Džobsa, a onda otišao da upravlja rudarskom kompanijom

ŽAN-LUJ GASE, *Eplov* menadžer u Francuskoj, preuzeo odeljenje za mekintoš kada su Džobsa najurili 1985.

BIL GEJTS, drugi računarski vunderkind rođen 1955.

ENDI HERCFELD, veseo, prijazan softverski inženjer i Džobsov drugar u prvobitnom timu „Mekintoš“

DŽOANA HOFMAN, članica prvobitnog tima „Mekintoš“ s dovoljno integriteta da se suprotstavi Džobsu

ELIZABET HOLMS, devojka Danijela Kotkea s *Rida* i jedna od prvih zaposlenih u *Eplu*

ROD HOLT, marksista koji je palio cigaretu za cigaretom; Džobs ga je zaposlio 1976. kao elektroinženjera za epl II

ANDREA ENDI KANINGAM, publicista u firmi Ridžisa Makene koja je vodila *Epl* u ranim godinama „Mekintoša“

EDVIN KATMUL, suosnivač *Piksara*, kasnije jedan od direktora *Diznija*

BIL KEMBEL, šef marketinga u *Eplu* za vreme Džobsovog prvog tamošnjeg angažmana, član upravnog odbora i bliski prijatelj po Džobsovom povratku 1997.

EDI KJU, šef internet usluga u *Eplu*, Džobsov asistent u poslovanju s podređenim kompanijama

LI KLAU, reklamni čarobnjak koji je kreirao *Eplovu* reklamu „1984.“ i tri decenije saradivao sa Džobsom

DEBORA DEBI KOLMAN, jedna od prvih menadžerki u timu „Mekintoš“ koja je preuzela upravljanje nad proizvodnjom u *Eplu*

TIM KUK, postojani, smireni izvršni direktor koga je Džobs zaposlio 1998; zamenio Džobsa kao generalni direktor *Epla* u avgustu 2011.

DŽEFRI KACENBERG, šef *Dizni studija*, sukobio se s Ajznerom i dao ostavku 1994. kako bi postao suosnivač kompanije *Drimvorks SKG*

DANIJEL KOTKE, Džobsov najprisniji prijatelj na *Ridu*, koji je s njim putovao u Indiju; jedan od prvih zaposlenih u *Eplu*

DŽON LASETER, suosnivač i kreativna sila u *Piksaru*

DAN'L LUIN, direktor marketinga sa Džobsom u *Eplu*, a potom i u *Nekstu*

MAJK MARKULA, prvi veliki investitor i predsednik upravnog odbora u *Eplu*, oličenje oca u Džobsovim očima

RIDŽIS MAKENA, čarobnjak za publicitet koji je od samog početka vodio Džobsa i ostao njegov pouzdan savetnik

MAJK MARI, jedan od prvih direktora marketinga u projektu „Mekintoš“

POL OTELINI, generalni direktor *Intela* koji je doprineo da za mekintoš uzmu *Intelove* čipove, ali nije dobio posao za afjon

LOREN PAUEL, razumna i dobrodušna svršena studentkinja s Pena, bila u *Goldman–Saksu* i potom na poslovnom fakultetu na *Stanfordu*, udala se za Stiva Džobsa 1991.

DŽORDŽ RAJLI, Džobsov prijatelj i advokat, rodom iz Memfisa

ARTUR ROK, legendarni investitor u tehnologiju, jedan od prvih članova upravnog odbora *Epla*, Džobsova očinska figura

DŽONATAN RUBI RUBINSTAJN, radio sa Džobsom u *Neksu*, postao glavni inženjer hardvera u *Eplu* 1997.

MAJK SKOT, doveo ga Markula 1977. kako bi bio predsednik upravnog odbora u *Eplu* i pokušao da obuzda Džobsa

DŽOANA ŠIBLE DŽANDALI SIMPSON, rodom iz Viskonsina, biološka majka Stiva Džobsa, kog je dala na usvajanje, i Mone Simpson, koju je odgajila

MONA SIMPSON, Džobsova biološka, rođena sestra; otkrili su da su u srodstvu 1986. i zbližili se. Ona je pisala romane donekle zasnovane na životu svoje majke Džoane (*Bilo gde, samo ne ovde*), Džobsa i njegove kćerke Lise (*Običan lik*), i svog oca Abdulfataha Džandalija (*Izgubljeni otac*)

DŽON SKALI, direktor *Pepsija* koga je Džobs angažovao 1983. kako bi postao generalni direktor *Epla*, sukobio se sa Džobsom 1985. i najurio ga

ALVI REJ SMIT, suosnivač *Piksara* koji se sukobio sa Džobsom

BAREL SMIT, briljantan, problematičan programer iz prvobitnog tima „Mekintoš“, oboleo od šizofrenije u devedesetim godinama dvadesetog veka

AVADIS AVI TEVANIJAN, radio sa Džobsom i Rubinstajnom u *Neksu*, postao glavni inženjer softvera u *Eplu* 1997.

DŽEJMS VINSENT, poklonik muzike i Britanac, mlađi partner Lija Klaua i Dankana Milnera u reklamnoj agenciji koju je angažovao *Epl*

RON VEJN, upoznao se sa Džobsom u *Atariju*, postao prvi partner sa Džobsom i Voznijakom u tek osnovanom *Eplu*, ali nesmotreno odlučio da prepusti drugima svoj udeo

STIVEN VOZNIJAK, najveća zvezda među zaludenicima za elektroniku u Homstedskoj gimnaziji; Džobs je smislio kako da spakuje i lansira njegove neverovatne matične ploče i postao njegov partner u osnivanju *Epla*

UVOD

Kako je nastala ova knjiga

Početak leta 2004. telefonom me je pozvao Stiv Džobs. Godinama se neštedimice prijateljski ophodio prema meni, uz povremene nalete žestine, naročito kada je lansirao nov proizvod za koji bi pozeleo da se pojavi na naslovnoj stranici *Tajma* ili na programu CNN-a, odnosno u glasilu kuće gde sam radio. Ali sada, pošto više nisam bio ni na jednom ni na drugom mestu, nije mi se često javljao. Pričali smo malo o Institutu Aspen, kom sam nedavno pristupio, a ja sam ga pozvao da bude govornik u našem letnjem kampusu u Koloradu. Rekao je da će sa zadovoljstvom prihvatiti da dođe, ali ne i da nastupi na pozornici. Umesto toga, želeo je da se prošetamo kako bismo mogli da razgovaramo.

To mi se učinilo pomalo čudnim. Još nisam znao da je duga šetnja njegov omiljeni način vođenja ozbiljnog razgovora.

Ispostavilo se da je želeo da ja napišem njegovu biografiju. Nedavno sam bio objavio biografiju Bendžamina Frenklina i pisao sam novu o Albertu Ajnštajnu, pa sam najpre reagovao upitavši, upola u šali, da li on to sebe sagledava kao sledećeg u tom nizu. Pošto sam smatrao da je on i dalje negde usred karijere pune oscilacija u kojoj ga tek čeka još mnogo uspona i padova, dvoumio sam se. Ne sad, rekao sam. Možda za deceniju ili dve, kad odeš u penziju.

Poznavao sam ga još od 1984, kad je došao na Menhetn kako bi ručao s urednicima *Tajma* i nahvalio svoj novi mekintoš. Još tada je bio mrzovoljan, i napao je dopisnika *Tajma* koji ga je uvredio objavivši članak s isuviše informacija. Ali pošto sam kasnije razgovarao s njim, shvatio sam da sam prilično opčinjen, kao i mnogi drugi svih ovih godina, njegovim izuzetno simpatičnim ponašanjem. Ostali smo u kontaktu, čak i pošto su ga oterali iz *Epla*. Kada je imao nešto novo da predstavi, poput *Nekstovog* računara ili *Piksarovog* filma, obasuo bi me iznenada svim svojim šarmom i odveo na suši u restoran na Donjem Menhetnu kako bi mi objasnio da je ono što je upravo promovisao nešto najbolje što je ikada napravio. Dopadao mi se.

Kada su ga ponovo ustoličili na *Eplov* tron, stavili smo ga na naslovnici *Tajma*, i on je ubrzo zatim počeo da mi nudi svoje zamisli za serijal o najuticajnijim ljudima veka na kom smo radili. Pokrenuo je kampanju „Mislite drugačije“, sa čuvenim fotografijama nekih od istih onih ljudi o kojima smo i mi razmišljali, i za njega je poduhvat procene istorijskog uticaja bio fascinant.

Pošto sam odbio predlog da napišem njegovu biografiju, čuo sam se s njim s vremena na vreme. U jednom trenutku sam mu poslao mejl s pitanjem je li istina, kao što mi je to kćerka rekla, da je *Eplov* logo omaž Alanu Tjuringu, britanskom računarskom pioniru koji je razbio nemačke ratne šifre, a potom izvršio samoubistvo zagrizavši jabuku u koju je bio

ubrizgan cijanid. Odgovorio mi je da bi voleo da se on setio toga, ali nije. Tako je započela prepiska o ranoj istoriji *Epla* i ja sam shvatio kako prikupljam podatke o toj temi, za svaki slučaj, ukoliko ikada rešim da napišem takvu knjigu. Kad se pojavila Ajnštajnova biografija, on je došao na promociju knjige u Palo Alto i poveo me na stranu kako bi ponovo predložio samog sebe kao dobru temu.

Zbunila me je njegova upornost. Bio je poznat po tome što je pomno čuvao svoju privatnost, i nisam imao niti jedan razlog da pomislim kako je ikada pročitao neku moju knjigu. Možda jednog dana, govorio sam mu i dalje. Ali 2009. godine njegova žena Loren Pael rekla je otvoreno: „Ako uopšte nameravaš da napišeš knjigu o Stivu, najbolje bi bilo da to uradiš sada.“ Upravo je otišao na svoje drugo bolovanje. Priznao sam joj da nisam znao za njegovu bolest kada mi je prvi put to predložio. „Za to nije znao gotovo niko“, rekla mi je. „Mene je zvalo neposredno pre nego što će ga operisati od raka, i još to krije kao tajnu“, objasnila je.

Tada sam odlučio da napišem ovu knjigu. Džobs me je iznenadio svojom spremnošću da ni na koji način ne utiče na nju, pa čak nije tražio ni pravo da je vidi pre objavljivanja. „To je tvoja knjiga“, rekao je. „Ja čak neću ni da je čitam.“ Ali kasnije te jeseni izgleda da se predomislio po pitanju saradnje i, premda ja za to nisam znao, kod njega je usledio novi krug komplikacija zbog raka. Prestao je da mi se javlja na pozive, a ja sam projekat na neko vreme ostavio po strani.

Onda, neočekivano, telefonirao mi je predveče neposredno uoči dočeka Nove 2009. godine. Bio je kod kuće u Palo Altu samo sa svojom sestrom, spisateljkom Monom Simpson. Njegova žena i njihovo troje dece otputovali su nakratko na skijanje, ali on nije bio dovoljno zdrav da bi pošao s njima. Bio je tada sklon razmišljanju i pričali smo duže od jednog sata. Počeo je prisećanjem na to kako je hteo u dvanaestoj da napravi merač

frekvencija, pa je u telefonskom imeniku uspeo da nađe Bila Hjuleta, osnivača HP-a, i pozvao ga ne bi li došao do delova. Džobs je rekao da je proteklih dvanaest godina njegovog života, posle povratka u *Epl*, bilo njegovo najproduktivnije razdoblje u smislu stvaranja inovacija. Ali njegov važniji cilj, kazao je, bilo je da uradi ono što su uradili Hjulet i njegov prijatelj Dejvid Pakard – da stvori kompaniju toliko nadahnutu inovativnom kreativnošću da može da ga nadživi.

„Oduvek sam, još dok sam bio mali, smatrao da sam skloniji društvenim naukama, ali voleo sam elektroniku“, rekao je. „Onda sam pročitao nešto što je jedan od mojih heroja, Edvin Land iz *Polaroida*, rekao o značaju ljudi koji mogu da stoje na raskršću društvenih i prirodnih nauka, pa sam zaključio da je to ono što sam želim da uradim.“ Kao da je predlagao teme za svoju biografiju (i makar u ovom slučaju, ispostavilo se da je tema bila valjana). Kreativnost koja se može stvoriti kada se društvene i prirodne nauke kombinuju u jednoj snažnoj ličnosti bila je tema koja me je najviše zanimala u Frenklinovoj i Ajnštajnovoj biografiji, i verujem kako će ona biti ključ za stvaranje inovativne privrede u dvadeset prvom veku.

Pitao sam Džobsa zbog čega želi da mu baš ja napišem biografiju. „Mislim da ti umeš da navedeš ljude da se otvore“, odgovorio je. Bio je to neočekivan odgovor. Znao sam da ću morati da intervjuišem mnoge ljude koje je on otpustio, zloupotrebio, napustio ili na neki drugi način razbesneo, i plašio sam se da njemu ne bi bilo milo ako bih ih naterao da otvoreno govore. I zaista, ispostavilo se da je bio uznemiren kad god bi do njega doprla informacija o ljudima s kojima sam razgovarao. Ali posle nekoliko meseci počeo je da podstiče ljude da pričaju sa mnom, čak i protivnike i bivše devojke. Isto tako, ništa nije branio. „Uradio sam mnogo toga čime se ne ponosim, poput onoga s trudnoćom moje devojke kad mi je bilo dvadeset tri godine, i kako sam postupio u vezi s tim“, rekao je. „Ali u mojoj prošlosti

ne postoji ništa toliko ružno da ne sme izaći na svetlost dana.“ Nije tražio nikakav nadzor nad onim što sam pisao, pa čak ni da to unapred pročita. Umešao se jedan jedini put, kada je moj izdavač birao grafičko rešenje za korice. Kada je video jednu ranu verziju naslovnice, toliko mu se nije dopala da je zatražio da učestvuje u dizajniranju nove verzije. To mi je bilo zabavno i nisam imao ništa protiv, pa sam spremno pristao.

Na kraju sam obavio više od četrdeset intervjuua i razgovora s njim. Neki su bili zvanični, u njegovoj dnevnoj sobi u Palo Altu, druge smo obavili za vreme dugih šetnji i vožnji ili telefonom. Za dve godine, koliko sam mu dolazio u posete, bio je sve prisniji i otvoreniji, premda sam povremeno bio u prilici da vidim ono što su njegove kolege veterani u *Eplu* nazivali njegovim „poljem izobličenja stvarnosti“. Ponekad su to bile nenamerne greške u funkcionisanju memorijskih ćelija koje nam se svima događaju; u drugim prilikama on je tkao sopstvenu verziju stvarnosti, kako za mene tako i za sebe. Da bih proverio njegovu priču i dao joj „mesa“, intervjuisao sam više od stotine njegovih prijatelja, rođaka, konkurenata, protivnika i kolega.

Njegova supruga takođe nije tražila nikakva ograničenja niti nadzor, kao što nije tražila ni da unapred vidi ono što ću objaviti. U stvari, ona me je usrdno podsticala da iskreno govorim o njegovim manama kao i o vrlinama. Ona je jedna od najpametnijih i najtrezvenijih osoba koje sam ikad upoznao. „Neki delovi njegovog života i ličnosti veoma su haotični, i to je živa istina“, kazala mi je još na samom početku. „Ne treba to da ulepšavaš. On ume dobro da spinuje, ali isto tako ima i izvanrednu priču, i volela bih da ona bude istinito ispričana.“

Prepuštam čitaocu da proceni jesam li uspešno obavio taj zadatak. Siguran sam da ima igrača iz ove drame koji neke događaje pamte drugačije ili misle da sam povremeno dozvolio da me uhvati Džobsovo polje izobličenja stvarnosti. Kao što se dogodilo i kada sam napisao knjigu o Henrijju Kisindžeru,

koja je u izvesnom pogledu bila dobra priprema za ovaj projekat, ustanovio sam da su ljudi gajili toliko snažna pozitivna i negativna osećanja prema Džobsu da je često bio evidentan efekat rašomona. Ali ja sam uradio sve što sam mogao kako bih pošteno uravnotežio suprotstavljene priče i neprikriveno govorio o izvorima koje sam koristio.

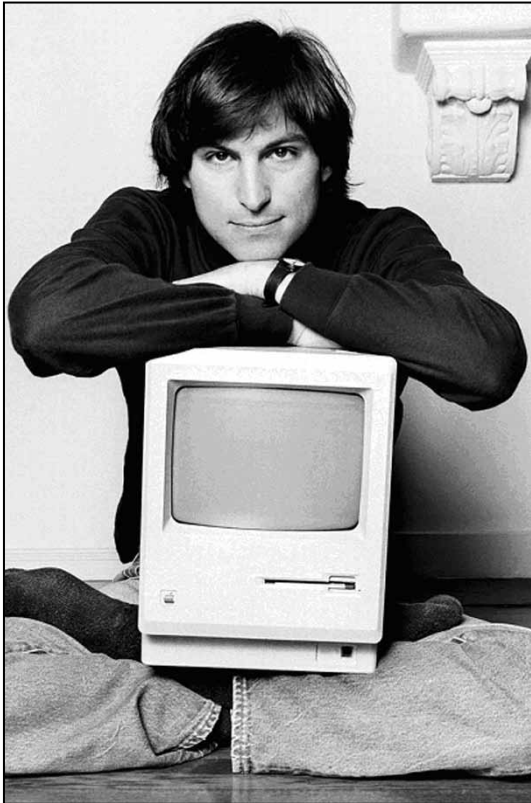
Ovo je knjiga o vrtoglavom životu i izuzetno snažnoj ličnosti jednog kreativnog preduzetnika, čija su strast prema savršenstvu i žestoki pokretački nagon doneli revoluciju u šest industrijskih grana: to su personalni računari, animirani filmovi, muzika, telefoni, tablet-računari i digitalno izdavaštvo. Mogli biste dodati čak i sedmu: maloprodajne objekte, u koje Džobs nije baš doneo revoluciju, ali ih jeste iznova osmislio. Pored toga, otvorio je put za novo tržište digitalnih sadržaja zasnovano na aplikacijama, umesto samo na veb-sajtovima. Usput, ne samo što je stvorio revolucionarne proizvode već i, iz drugog pokušaja, dugovečnu kompaniju naoružanu njegovom DNK, punu kreativnih dizajnera i neustrašivih inženjera koji su mogli da ispune njegovu viziju. U avgustu 2011, neposredno pre nego što je napustio funkciju generalnog direktora, preduzeće koje je osnovao u garaži svojih roditelja postalo je najvrednija kompanija na svetu.

Ovo je ujedno, nadam se, knjiga o inovacijama. U vreme kada Sjedinjene Države tragaju za načinom da zadrže vođstvo u inovacijama, i kada društva širom sveta pokušavaju da izgrade kreativne privrede digitalnog doba, Džobs stoji kao krajnja ikona inventivnosti, imaginacije i stalnih inovacija. On je znao da se nova vrednost u dvadeset prvom veku najbolje može stvarati spajanjem kreativnosti i tehnologije, pa je izgradio kompaniju u kojoj su se skokovi imaginacije kombinovali sa izuzetnim podvizima inženjeringa. On i njegove kolege u *Eplu* bili su u stanju da razmišljaju drugačije: ne samo što su razvili skromno poboljšane

proizvode za različite ciljne grupe, već i sasvim nove uređaje i usluge za koje potrošači još nisu ni znali da su im potrebni.

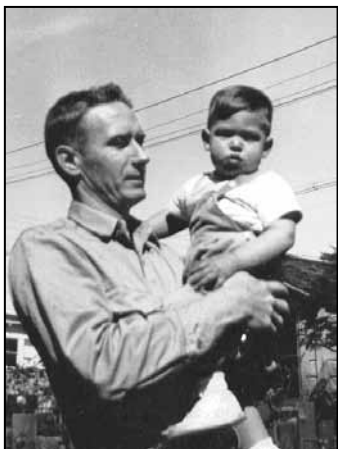
On nije bio uzoran šef ili ljudsko biće uredno spakovano za oponašanje. Gonjen demonima, umeo je da natera one oko sebe na bes i očajanje. Ali njegova ličnost, strasti i proizvodi bili su međusobno potpuno povezani, baš kao što to važi za *Eplov* hardver i softver, kao delovi jednog integralnog sistema. Stoga je njegova priča istovremeno i poučna i upozoravajuća, puna lekcija o inovacijama, karakteru, liderstvu i vrednostima.

Šekspirov *Henri V* – priča o svojevoljom i nezrelom princu koji postaje strastven ali osetljiv, okoreo ali sentimentaln, nadahnjujuć ali manjkav kralj – počinje opomenom: „Amo, vatrena muzo što uzlećeš / do najvišeg neba mašte!“ Za Stiva Džobsa, uspon u najviše nebo mašte počinje pričom o dva para roditelja i odrastanju u dolini koja je upravo učila kako se od silicijuma može praviti zlato.

STIV DŽOBS

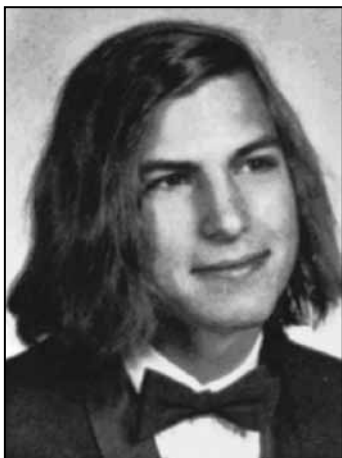

Pol Džobs sa Stivom, 1956.

*Kuća u Los Altosu sa garažom
u kojoj je rođen Epl.*

*U godišnjaku
Homstedske gimnazije, 1972.*

*Sa šaljivim školskim znakom
„SWAB JOB“*

PRVO POGLAVLJE

DETINJSTVO

Napušten i izabran

Usvojenje

Kada je Pol Džobs demobilisan iz obalske straže posle Drugog svetskog rata, opkladio se s drugarima iz posade. Stigli su u San Francisco, gde je njihov brod završio s aktivnom vojnom službom, i Pol se opkladio da će sebi za dve nedelje pronaći ženu. On je bio zgodan, tetovirani mehaničar za motore, visok metar i osamdeset, donekle nalik na Džejmsa Dina. Ali nije uspeo da izađe s Klarom Hagopijan, veselom kćerkom jermenskih emigranata, zahvaljujući tome što je dobro izgledao. Odlučujuća je bila činjenica da su on i njegovi prijatelji imali kola, za razliku od grupe s kojom je prvobitno nameravala da izađe te večeri. Deset dana kasnije, u martu 1946, Pol se verio s Klarom i dobio opkladu. Ispostaviće se da je to bio srećan brak, brak koji je trajao sve dok ih smrt nije rastavila posle više od četrdeset godina.

Pol Rajnhold Džobs je odrastao na stočarskom imanju u Džermantaunu, u državi Viskonsin. Iako mu je otac bio alkoholičar i ponekad sklon zlostavljanju, Pol je bio blag i smiren uprkos žilavoj pojavi. Pošto je napustio srednju školu pre mature, tumarao je Srednjim zapadom i pronalazio posao kao mehaničar sve dok nije, s devetnaest godina, pristupio obalskoj straži, iako nije umeo da pliva. Poslali su ga na ratni brod *General M. Č. Mejgs* i najveći deo rata proveo je prevozeći vojnike u Italiju za generala Patona. Zahvaljujući tome što je bio nadaren mehaničar i vatrogasac, dobijao je pohvale, ali je povremeno zapadao u manje nevolje i nikad se nije uzdigao iznad čina mornara.

Klara je rođena u Nju Džersiju, gde su se njeni roditelji iskrcali pobegavši od Turaka iz Jermenije, i dok je ona bila mala, preselili su se u okrug Mišen, koji pripada San Francisku. Imala je tajnu koju je retko kome poveravala: već je bila udata, ali muž joj je poginuo u ratu. Tako je, kad je upoznala Pola Džobsa na tom prvom sastanku, bila spremna da započne nov život.

Poput mnogih koji su preživeli rat, i oni su iskusili dovoljno uzbuđenja da, pošto se sve završilo, požele da se skrase, zasnuju porodicu i žive mirnije. Imali su malo novca, pa su se preselili u Viskonsin i živeli nekoliko godina s Polovim roditeljima, a onda krenuli u Indijanu, gde je on dobio posao mehaničara u *Internešenel harvesteru*. Veoma je voleo da popravlja stara kola i u slobodno vreme je zarađivao tako što ih je kupovao, restaurirao i prodavao. Na kraju je dao otkaz i potpuno se posvetio preprodaji polovnih automobila.

Međutim, Klara je volela San Francisko, i 1952. je ubedila muža da se ponovo tamo presele. Našli su stan u okrugu Sanset, okrenut prema Tihom okeanu, odmah južno od parka Golden gejt, a on se zaposlio u jednoj finansijskoj kompaniji kao službenik za konfiskovanje, i obijao je brave na kolima čiji vlasnici nisu plaćali rate kredita kako bi ih vratio firmi. Ujedno

je i kupovao, popravljao i prodavao neka od tih kola, tako da su od toga mogli pristojno da žive.

Međutim, u njihovom životu je ipak nešto nedostajalo. Želeli su decu, ali Klara je pretrpela vanmateričnu trudnoću, kada joj je oplodeno jaje završilo u jajovodu umesto u materici, i nije bila u stanju da rađa. Zato su 1955, posle devet godina braka, poželeti da usvoje dete.

Poput Pola Džobsa, Džoana Šible, nemačkog porekla, bila je iz seoske porodice iz Viskonsina. Njen otac Artur Šible doselio se do oboda Grin Beja, gde su on i njegova žena imali farmu kanadske kune, a uspešno se oprobao i u raznim drugim poslovima, uključujući trgovinu nekretninama i fotograviranje. Bio je veoma strog, naročito kad su posredi bile veze njegove kćerke, i izuzetno se protivio njenoj prvoj ljubavi, umetniku koji nije bio katolik. Zato nije bilo nimalo čudno kad je zapretio da će Džoanu potpuno razbaštiniti kada se ona, kao studentkinja postdiplomskih studija na Univerzitetu Viskonsin, zaljubila u Abdulfataha Džona Džandalija, asistenta iz Sirije i muslimana.

Džandali je bio najmlađi od devetoro dece u poznatoj sirijskoj porodici. Otac mu je bio vlasnik rafinerija nafte i mnogih drugih firmi, s velikim posedima u Damasku i Homsu, i u jednom trenutku je skoro potpuno određivao cenu žita u regionu. Njegova majka, rekao je kasnije, bila je „tradicionalna muslimanka“, odnosno „konzervativna, poslušna domaćica“. Poput porodice Šible, Džandalijevi su najviše važnosti pridavali obrazovanju. Abdulfataha su poslali u jezuitski internat, iako je bio musliman, i on je stekao diplomu na Američkom univerzitetu u Bejrutu pre nego što se upisao na Univerzitet Viskonsin kako bi doktorirao na političkim naukama.

U leto 1954. Džoana je s Abdulfatahom otišla u Siriju. Proveli su dva meseca u Homsu, gde je ona od njegove porodice

učila da kuva sirijska jela. Kad su se vratili u Viskonsin, ustanovila je da je zatrudnela. Oboma je bilo dvadeset tri godine, ali odlučili su da se ne venčaju. Njen otac je u to vreme bio na samrti, i zapretio je da će je razbaštiniti ako se uda za Abdulfataha. Ni abortus nije bio prihvatljivo rešenje u maloj katoličkoj zajednici. Tako je početkom 1955. Džoana otputovala u San Francisko, gde se o njoj brinuo jedan ljubazni lekar koji je primao neudate majke, porađao ih i diskretno organizovao neposredna usvojenja.

Džoana je imala samo jedan zahtev: njeno dete su morali da usvoje ljudi s fakultetskim diplomama. Tako je lekar uredio da se beba poveri jednom advokatu i njegovoj ženi. Ali kada je dečak rođen – 24. februara 1955. – ciljani par je zaključio da želi devojčicu i odustao od dogovora. Tako se ispostavilo da dečak nije postao sin advokata, već nesvršenog srednjoškolca i pasioniranog mehaničara, kao i njegove plemenite žene koja je radila kao knjigovođa. Pol i Klara su svoju novu bebu nazvali Stiven Pol Džobs.

Kad je Džoana saznala da je njena beba poverena paru koji nije završio čak ni srednju školu, odbila je da potpiše papire o usvojenju. Pat-pozicija je potrajala više nedelja, čak i pošto je beba već bila smeštena u domaćinstvu Džobsovih. Na kraju je Džoana popustila, uz uslov da taj par mora da obeća – zapravo, da se napismeno obaveže – da će odvajati sredstva i štedeti za dečakovo obrazovanje na koledžu.

Postojao je još jedan razlog da se Džoana joguni pri potpisivanju dokumenata o usvojenju. Otac joj je bio na samrti, i smerala je da se ubrzo zatim uda za Džandalija. Gajila je nadu, kako je kasnije govorila članovima porodice, ponekad sa suzama u očima zbog sećanja na to, da će oni ponovo doći do svog malog sina kad se jednom budu venčali.

Artur Šible je umro u avgustu 1955, pošto se usvojenje okončalo. Odmah posle Božića te godine Džoana i Abdulfatah su se

venčali u katoličkoj crkvi Svetog Filipa apostola u Grin Beju. On je sledeće godine stekao doktorat iz međunarodne politike, a onda su dobili drugo dete, devojčicu po imenu Mona. Pošto su se ona i Džandalija razveli 1962, Džoana je živela zanesenjački i nomadski, što je njena kćerka, koja je kasnije postala priznata romansijerka Mona Simpson, opisala u svojoj knjizi *Bilo gde samo ne ovde*. Pošto je Stivovo usvojenje bilo tajno, proći će dvadeset godina pre nego se njih dvoje pronađu.

Stiv Džobs je od malih nogu znao da je usvojeno dete. „Moji roditelji su bili veoma otvoreni u vezi s tim“, prisetio se. Jasno se sećao kako je sedeo na travnjaku svoje kuće, s nekih šest ili sedam godina, i govorio o tome devojčici koja je živela preko puta. „Znači li to da te tvoji pravi roditelji nisu želeli?“, upitala je devojčica. „U glavi su mi sevnule munje“, kazao je Džobs. „Sećam se da sam utrčao u kuću, uplakan. A roditelji su mi rekli: 'Ne, moraš razumeti.' Bili su veoma ozbiljni i gledali su me u oči. Rekli su: 'Mi smo odabrali baš tebe.' Oboje su to rekli i polako ponovili. I naglasili su svaku reč u toj rečenici.“

Napušten. Izabran. Poseban. Ti koncepti su postali deo Džobsove ličnosti i slike koju je imao o sebi. Njegovi najbliži prijatelji smatraju kako je saznanje da je bio napušten po rođenju ostavilo izvesne ožiljke. „Mislim da njegova želja za potpunom kontrolom nad onim što stvara potiče neposredno iz njegove ličnosti i činjenice da je bio napušten čim se rodio“, rekao je Džobsov dugogodišnji kolega Del Jokam. „On želi da kontroliše svoje okruženje, a u proizvodu vidi produžetak sebe samog.“ Greg Kalhun, koji se sa Džobsom zbližio odmah posle koledža, video je drugačiju posledicu. „Stiv mi je mnogo pričao o tome kako je bio napušten i o bolu koji je zbog toga osećao“, rekao je on. „Zahvaljujući tome, postao je samostalan. Sledio je ritam nekog drugog dobošara, a to

je prouzrokovala činjenica da se nalazio u svetu drugačijem od onog u kom je rođen.“

Kasnije u životu, kada je bio istih godina kao njegov biološki otac u vreme kad ga je napustio, Džobs će postati otac i napustiti i sam svoje dete. (Na kraju je prihvatio odgovornost za tu kćerku.) Krisan Brenan, majka tog deteta, rekla je kako je Džobs bio „pun srčee“ usled saznanja da je usvojen, i kako to može doprineti objašnjenju nekih njegovih postupaka. „Napuštenu na kraju napušta druge“, rekla je ona. Endi Hercfeld, koji je sa Džobsom radio u *Eplu* početkom osamdesetih godina dvadesetog veka, ubraja se među malobrojne koji su ostali bliski i s Brenanovom i sa Džobsom. „Ključno pitanje u vezi sa Stivom jeste zbog čega on povremeno ne može da se savlada pa postupa refleksno surovo i povređuje neke ljude“, rekao je Hercfeld. „Razlog je to što je bio napušten posle rođenja. U Stivovom životu je pravi problem ispod površine bila tema napuštanja.“

Džobs je odbacio te tvrdnje. „Neki ljudi misle kako sam, zbog toga što sam bio napušten, radio izuzetno mnogo ne bih li postao uspešan i naterao roditelje da požele da me uzmu natrag sebi, ili iznose kakvu sličnu besmislicu, ali to je smešno“, uporno tvrdi on. „Saznanje da sam bio usvojen možda je doprinelo da budem samostalniji, ali nikad se nisam osećao napuštenim. Oduvek sam se osećao posebnim. Osećao sam se posebnim zahvaljujući roditeljima.“ Kasnije se rogušio kad god bi neko pomenuo Pola i Klaru Džobs kao njegove „roditelje-usvojitelje“ ili ukazao na to da mu oni nisu „pravi“ otac i majka. „Oni su mi bili roditelji 1.000 posto“, rekao je on. S druge strane, kad je govorio o svojim biološkim roditeljima, bio je osoran: „Oni su bili moja banka sperme i jajne ćelije. Nije to surov izraz, prosto je tako bilo, kao banka sperme, ništa više od toga.“

Silicijumska dolina

Detinjstvo koje su Pol i Klara Džobs omogućili svom novom sinu bilo je, u mnogo čemu, stereotipno za kraj pedesetih godina dvadesetog veka. Kada je Stivu bilo dve godine, oni su usvojili devojčicu po imenu Peti, i tri godine kasnije preselili su se u montažnu kuću u predgrađu. Finansijska kompanija u kojoj je Pol radio na konfiskacijama, *CIT*, premestila ga je u svoju kancelariju u Palo Altu, ali on nije imao dovoljno sredstava da živi tamo, pa su završili u naselju u nešto jeftinijem gradiću odmah južno, po imenu Mauntin Vju.

Tamo je Pol pokušao da prenese na sina svoju ljubav prema mehanici i kolima. „Stive, ovo je sada tvoja radna tezga“, rekao je obeleživši deo stola u njihovoj garaži. Džobs se setio kako ga je impresionirala očeva usredsređenost na vešt zanatski rad. „Mislio sam da moj tata ima prilično smisla za dizajn“, rekao je, „zato što je znao da napravi sve živo. Ako bi nam zatrebala komoda, on bi je napravio. Kada je podizao našu ogradu, dao mi je čekić kako bih mogao da radim zajedno s njim.“

Pedeset godina kasnije, ta ograda i dalje stoji oko zadnjeg i bočnog dvorišta kuće u varoši Mauntin Vju. Dok mi ju je Džobs pokazivao, gladio je ploče palisade i prisećao se lekcije koju mu je otac utuvio u glavu. Važno je, rekao je njegov otac, izraditi kako valja leđa komoda i ograda, iako su skrivena. „Voleo je da radi stvari propisno. Vodio je računa čak i o izgledu delova koji se ne vide.“

Njegov otac je nastavio da prepravlja i preprodaje polovna kola, i ukrašavao je garažu slikama svojih omiljenih modela. Ukazivao je sinu na pojedinosti u dizajnu: na linije, izduvne cevi, hromirane delove, izgled sedišta. Svakog dana posle posla on se presvlačio u radni kombinezon od teksas platna i odlazio u garažu, s tim da mu je Stiv često pravio društvo.

„Mislio sam da bih mogao da ga malo podučavam auto-mehaničarskom zanatu, ali njemu nije baš bilo do toga da prlja ruke“, prisetio se Pol kasnije. „Nikada nije naročito mario za mehaničke stvari.“

„Nije me naročito zanimalo da popravljam kola“, priznao je Džobs. „Ali veoma sam voleo da provodim vreme s tatom.“ Uprkos tome što je sve više shvatao šta znači to da je usvojen, postao je još privrženiji ocu. Jednog dana, kad mu je bilo nekih osam godina, pronašao je očevu fotografiju iz vremena kada je ovaj bio u obalskoj straži. „Nalazi se u mašinskoj prostoriji, bez košulje, i liči na Džejmsa Dina. Bio je to jedan od onih *O, uh* trenutaka u detinjstvu. *Au, oooh*, pa moji roditelji su zaista nekada bili mladi i baš su dobro izgledali.“

Zahvaljujući kolima, otac je Stiva upoznao s elektronikom. „Moj tata se nije naročito razumeo u elektroniku, ali nailazio je često na nju u automobilima i drugim stvarima koje je popravljao. Pokazao mi je osnove elektronike, i ja sam se veoma zainteresovao.“ Još zanimljivije je bilo prikupljanje delova. „Svskog vikenda smo išli do otpada. Tražili smo generatore, karburatore, raznorazne komponente.“ Setio se kako je gledao oca dok se ovaj cenjkao kod pulta. „Umeo je dobro da se pogađa, zato što je bolje od likova za pultom znao koliko delovi treba da koštaju.“ To je pripomoglo da bude ispunjena obaveza koju su njegovi roditelji potpisali kad su ga usvajali. „Moj fond za koledž nastao je tako što je tata plaćao 50 dolara za ford falkon ili neku drugu neispravnu krntiju, radio nekoliko nedelja na njoj i prodao je za 250 dolara – ne prijavljujući to poreskoj upravi.“

Kuću Džobsovih, kao i kuće ostalih porodica u susedstvu, sagradio je građevinar Džozef Ajkler, čija je kompanija posejala više od jedanaest hiljada domova u različitim kalifornijskim naseljima između 1950. i 1974. Nadahnut vizijom Frenka Lojda Rajta o jednostavnom modernom domu za „prosečnog“

Amerikanca, Ajkler je zidao jeftine kuće sa staklenim zidovima od poda do tavanice, nepregrađenim prizemljem, izloženim konstrukcijama stubova i greda, podovima od betonskih ploča, i mnogo kliznih staklenih vrata. „Ajkler je odlično to odradio“, rekao je Džobs za vreme jedne od šetnji po susedstvu. „Njegove kuće su bile pametno osmišljene, jeftine i dobre. One su donele čist dizajn i jednostavan ukus ljudima s nižim primanjima. Imale su izvrsne sitne cake, poput podnog parnog grejanja. Samo staviš tepih preko, tako da smo u detinjstvu imali lepe i tople podove.“

Džobs je rekao da je to što je prepoznavao kvalitet Ajklerevih kuća izazvalo u njemu strast prema pravljenju lepo dizajniranih proizvoda za masovno tržište. „Volim kad mogu da primenim zaista sjajan dizajn i jednostavne sposobnosti na nešto što nije skupo“, rekao je dok je ukazivao na čistu eleganciju kuća. „To je bila prvobitna vizija za *Epl*. To je ono što smo pokušali da uradimo s prvim mekom. To je ono što smo uradili s ajpodom.“

Preko puta porodice Džobs živeo je čovek koji je postao uspešan trgovac nekretninama. „On nije bio naročito bistar“, prisetio se Džobs, „ali činilo se da zgrće novac. Zato je moj tata pomislio: 'Mogu i ja to.' Sećam se da je veoma mnogo radio. Išao je u večernju školu, položio test za dobijanje licence i upustio se u trgovinu nekretninama. Onda se tržište sunovratilo.“ Usled toga, porodica se našla u finansijskim poteškoćama koje su trajale oko godinu dana, dok je Stiv bio u osnovnoj školi. Majka mu se zaposlila kao knjigovođa u firmi *Varijan asošijets*, koja je proizvodila naučne instrumente, pa su podigli još jedan kredit. Jednog dana ga je učiteljica u četvrtom razredu upitala: „Šta ne razumeš u vezi s univerzumom?“ Džobs je odgovorio: „Ne razumem zašto je odjednom moj tata u tolikoj besparici.“ Ponosio se time što njegov otac nikada nije poprimio slugeranski stav niti se ponašao prepredeno kako bi bio bolji

prodavac. „Morao si da se ulaguješ ljudima kako bi prodavao nekretnine, a njemu to nije naročito išlo od ruke i nije bilo deo njegove prirode. Zbog toga sam mu se divio.“ Pol Džobs se vratio poslu auto-mehaničara.

Otac mu je bio smiren i blag, što su bile vrline koje je njegov sin kasnije radije veličao nego što ih je oponašao. Isto tako, bio je veoma odlučan. Džobs je opisao jedan primer:

„U blizini je živio neki inženjer koji je radio u *Vestinghausu*. Bio je neoženjen, bitnik. Imao je devojkicu. Ona me je povremeno čuvala. I otac i majka su mi radili, pa sam odlazio tamo odmah posle škole i provodio nekoliko sati. On je umeo da se napije i nekoliko puta ju je udario. Jedne noći je došla kod nas, izbezumljena od straha, a on je došao za njom pijan, i moj tata mu se suprotstavio rekavši: 'Ona je ovde, ali ti nećeš ući.' Ostao je da stoji tamo. Obično mislimo kako je u pedesetim sve bilo idilično, ali taj lik je bio jedan od onih inženjera kojima je život bio u haosu.“

Ono po čemu se to susedstvo razlikovalo od hiljada drugih naselja ukrašenih dekorativnim žbunjem širom Amerike bila je činjenica da su čak i propalice obično bile inženjeri. „Kad smo se doselili ovamo, na svakom uglu su bili voćnjaci s kajsijama i šljivama“, prisetio se Džobs. „Ali okolina je procvetala usled vojnih ulaganja.“ On je upijao istoriju doline i u njemu se javila jaka želja da i sam odigra značajnu ulogu u njoj. Edvin Land iz *Polaroida* mu je kasnije rekao kako je Ajzenhauer tražio od njega da pomogne u pravljenju kamera za špijunski avion U-2 kako bi ustanovio koliko je zaista velika pretnja od Sovjeta. Film je ubacivan u posude koje su se vraćale u *Nasin* istraživački centar *Ejms* u Sanivejlu, nedaleko od mesta gde je živio Džobs. „Prvi računarski terminal

video sam kad me je tata doveo u centar *Ejms*“, rekao je on. „Zaljubio sam se do ušiju u njega.“

I druge firme koje su radile za potrebe odbrane zemlje nicalle su u okolini tih pedesetih. *Lokidovo odeljenje za projekte i svemir*, koje je pravilo balističke projekte za lansiranje iz podmornica, osnovano je 1956. kraj *Nasinog* centra; kada se Džobs četiri godine kasnije doselio u taj kraj, tamo je radilo već dvadeset hiljada ljudi. Nekoliko stotina metara dalje, *Vestinghaus* je gradio fabrike za proizvodnju cevi i električnih transformatora namenjenih sistemima projektila. „Sve te vojne kompanije su bile na samom tehnološkom vrhu“, prisetio se on. „Bilo je sve to tajanstveno i haj-tek, tako da je život tamo bio veoma uzbudljiv.“

Za privrednim granama namenjenim odbrani došlo je do procvata ekonomije zasnovane na tehnologiji. Njeni koreni su se protezali u prošlost sve do 1938, kada su se Dejvid Pakard i njegova nova žena doselili u Palo Alto, u kuću koja je imala šupu gde su se ubrzo smestili on i njegov prijatelj Bil Hjulet. Kuća je imala i garažu – dodatak koji će se pokazati i korisnim i karakterističnim u dolini – u kojoj su majstorisali sve dok nisu napravili svoj prvi proizvod, zvučni oscilator. U pedesetim godinama dvadesetog veka *Hjulet-Pakard* je bila kompanija koja je brzo rasla proizvodeći tehničke instrumente.

Na svu sreću, u blizini je postojalo mesto za preduzetnike koji su prevazišli svoje garaže. Potezom koji će doprineti da se ta oblast preobrazu u kolevku tehnološke revolucije, dekan fakulteta za inženjering na Univerzitetu *Stanford* Frederik Terman napravio je industrijski park površine od preko dva kvadratna kilometra na univerzitetskom zemljištu za privatne kompanije koje bi mogle da komercijalizuju zamisli njegovih studenata. Prvi zakupac mu je bila firma *Varijan asošijets*, u kojoj je radila Klara Džobs. „Termanu je na pamet pala ta zaista sjajna ideja, koja je pre svega dovela do toga da se tehnološka

industrija razvije ovde“, rekao je Džobs. Kada je Džobs imao deset godina, *HP* je zapošljavao devet hiljada ljudi i bio dobrostojeća firma u kojoj je svaki inženjer željan finansijske stabilnosti želeo da radi.

Najvažnija tehnologija za razvoj tog regiona, naravno, bila je tehnologija poluprovodnika. Vilijam Šokli, jedan od pronalazača tranzistora u Laboratorijama *Bel* u Nju Džersiju, doselio se u Mauntin Vju i 1956. godine osnovao firmu za proizvodnju tranzistora od silicijuma umesto skupljeg germanijuma, koji se tada obično koristio. Ali Šokli je sve više bludeo i napustio je svoj projekat silicijumskog tranzistora, što je navelo osam njegovih inženjera – posebno Roberta Nojsa i Gordona Mura – da odu od njega i osnuju *Ferčajld poluprovodnike*. Ta kompanija je narasla do dvanaest hiljada zaposlenih, ali se pocepala 1968, kad je Nojs izgubio bitku za mesto generalnog direktora. Poveo je sa sobom Gordona Mura i osnovao kompaniju koju su nazvali *Korporacija za integrisanu elektroniku*, što su ubrzo pametno skratili u *Intel*. Njihov treći zaposleni bio je Endru Grouv, koji će kasnije razviti kompaniju prelaskom s memorijskih čipova kao glavnog proizvoda na mikroprocesore. Za nekoliko godina postojaće više od pedeset kompanija za proizvodnju poluprovodnika u toj oblasti.

Eksponencijalni rast ove industrije bio je u vezi s čuvenim fenomenom koji je otkrio Mur, nacrtavši 1965. grafikon brzine integrisanih kola, na osnovu broja tranzistora koji se mogu smestiti na čip, a ovaj je pokazao da se ona udvostručava otprilike svake dve godine, i moglo se očekivati da će se tim smerom i nastaviti. Ovo je ponovo potvrđeno 1971, kada je *Intel* bio u stanju da ureže kompletan centralni procesor na jedan čip, Intel 4004, koji je dobio naziv „mikroprocesor“. Murov zakon je generalno ostao na snazi do danas, i njegovo pouzdano predviđanje odnosa performansi i cene omogućilo je da dva pokolenja mladih preduzetnika, među kojima su bili

i Stiv Džobs i Bil Gejts, projektuju troškove za svoje proizvode okrenute budućnosti.

Industrija čipova dala je toj oblasti novo ime kada je Don Hefler, kolumnista iz stručnog nedeljnika *Elektronik njuz*, započeo feljton u januaru 1971. s naslovom „Silicijumska dolina SAD“. Nepunih sedamdeset kilometara duga dolina Santa Klara, koja se proteže od južnog San Franciska kroz Palo Alto do San Hosea, komercijalnu kičmu ima u El Kamino Realu, kraljevskom drumu koji je nekada povezivao crkve dvadeset jedne misije u Kaliforniji, a sada je užurbana avenija koja povezuje kompanije i nove firme koje su svake godine zaslužne za trećinu kapitalnih investicija u Sjedinjenim Državama. „Dok sam rastao, nadahnjivala me je istorija ovog mesta“, rekao je Džobs. „Zbog toga sam želeo da postanem njegov deo.“

Kao većina dece, i on je potpao pod uticaj strasti odrašlih oko sebe. „Tate u susedstvu su većinom radile na stvarno sjajnim stvarima, kao što su foto-električni uređaji, baterije i radar“, prisetio se Džobs. „Rastao sam u strahopoštovanju prema svemu tome i raspitivao se kod ljudi.“ Najznačajniji od tih suseda, Lari Lang, živeo je sedam kuća dalje. „On je za mene bio uzor *HP* inženjera: veliki poklonik amaterskih radio-stanica, okoreli elektroničar“, setio se Džobs. „Donosio mi je stvari kojima sam se igrao.“ Dok smo prilazili staroj Langovoj kući, Džobs je pokazao na prilazni put. „Uzeo je mikrofon s ugljenom, akumulator i zvučnik, i postavio ga na svoj prilazni put. Rekao mi je da govorim u mikrofon i to se čulo pojačano kroz zvučnik.“ Džobsa je otac učio da mikrofonima uvek treba elektronsko pojačalo. „I tako sam odjurio kući i rekao tati da je pogrešio.“

„Ne, potrebno je pojačalo“, ubeđivao ga je otac. Kada mu se Stiv usprotivio, otac mu je rekao da je lud. „Ne može da radi bez pojačala. To je neka smicalica.“

„Stalno sam govorio ocu ne, uveravao ga da mora to da vidi, i on je konačno zaista pošao tamo sa mnom i video to. I rekao je: 'Stvarno, đavo me odneo.'“

Džobs se tog događaja živo sećao zato što je tada prvi put shvatio da njegov otac ne zna sve. Tada ga je još više zabrinulo otkrovenje koje mu je upravo sinulo: bio je pametniji od svojih roditelja. Oduvek se divio očevoj sposobnosti i zdravom razumu. „On nije bio obrazovan, ali oduvek sam ga smatrao prilično pametnim. Nije mnogo čitao, ali je štošta mogao da uradi. Mogao je da prokljuvi gotovo sve što je imalo veze s mehanikom.“ Opet, incident sa ugljenim mikrofonom, kako je Džobs rekao, bio je početak potresnog procesa spoznaje da je on u stvari pametniji i bistriji od roditelja. „Bio je to veoma krupan događaj koji mi se urezao u mozak. Kad sam shvatio da sam pametniji od svojih roditelja, strahovito sam se postideo što sam to pomislio. Nikad neću zaboraviti taj trenutak.“ Ovo otkriće, rekao je kasnije prijateljima, zajedno sa činjenicom da je usvojen, nateralo ga je da se oseća izdvojenim – zasebnim i samim – kako u odnosu na svoju porodicu tako i na čitav svet.

Još jedan nivo osvešćenosti usledio je ubrzo posle toga. Ne samo što je otkrio da je bistriji od roditelja, već i da oni to znaju. Pol i Klara Džobs su bili brižni roditelji, spremni da svoj život prilagode sinu koji je bio veoma pametan – i jednako svojeglav. Nisu prezali da se veoma žrtvuju kako bi njemu ugodili. A Stiv je ubrzo otkrio i tu činjenicu. „I otac i majka su me razumeli. Osećali su veliku odgovornost otkad su osetili da sam poseban. Pronalazili su načine da mi priušte koješta i upisivali me u sve bolje škole. Bili su spremni da se povinuju mojim potrebama.“

Tako je odrastao ne samo s osećajem da je jednom bio napušten, već i da je poseban. Po njegovom mišljenju, to je imalo veći značaj u formiranju njegove ličnosti.

Škola

Čak i pre nego što je Džobs pošao u osnovnu školu, majka ga je naučila da čita. Međutim, to je dovelo do izvesnih poteškoća kad je krenuo u školu. „Prvih nekoliko godina mi je bilo donekle dosadno, pa sam se zanimao tako što sam upadao u nevolje.“ Ubrzo je takođe postalo jasno da Džobs, ni po prirodi ni po vaspitanju, nije bio sklon da prihvata autoritete. „Nailazio sam na drugačije autoritete u odnosu na one koje sam susretao ranije, i to mi se nije dopadalo. To me umalo nije upropastilo. Malo je trebalo da mi batinama izbiju svu radoznalost iz glave.“

Njegova osnovna škola, *Monta Loma*, sastojala se od niza niskih građevina iz pedesetih godina dvadesetog veka, četiri ulice od njegove kuće. Dosadu je prevazilazio tako što je smišljao neslane šale. „Imao sam dobrog druga po imenu Rik Ferentino, i zapadali smo u raznorazne nevolje“, prisetio se on. „Kao kad smo napravili male plakate s natpisom: 'Dan kućnih ljubimaca – dovedite ih u školu.' Bilo je to skroz ludo, psi su jurili za mačkama na sve strane, a nastavnici su bili van sebe.“ Drugi put su ubedili neku decu da im kažu šifre svojih bravica za bicikle. „Onda smo izašli napolje i zamenili sve bravice, tako da niko nije mogao da otključa svoj bajs. Tek su kasno te noći uspeli da sve raščivijaju.“ Kada je bio u trećem razredu, te psine postale su malo opasnije. „Jednom smo aktivirali eksploziv ispod stolice naše učiteljice, gospođe Terman. Zahvaljujući tome, dobila je hronični tik na licu.“

Nimalo ne čudi što su ga dva ili tri puta pre nego što je završio treći razred izbacivali s časova i slali kući. Međutim, do tada je otac već počeo da se prema njemu ophodi kao da je poseban, i na svoj smiren ali odlučan način jasno je stavio do znanja ljudima u školi kako od njih očekuje isto. „Gledajte, nije on kriv za to“, kazao je Pol Džobs nastavnom osoblju, po

sećanju njegovog sina. „Ako ne umete da ga zainteresujete za gradivo, sami ste krivi.“ Roditelji ga nikada nisu kažnjavali za te nestašluke u školi. „Otac mog oca bio je alkoholičar i šibao ga je kaišem, ali ja nisam siguran da sam ikad makar dobio po turu.“ I otac i majka su mu, kako je dodao, „znali da je škola kriva što me tera da pamtim gluposti umesto da me stimuliše.“ Već je počeo da pokazuje mešavinu osetljivosti i neosetljivosti, narogušenosti i ravnodušnosti, koja će ostati karakteristična za njega do kraja života.

Kada je došlo vreme da se upiše u četvrti razred, u školi su zaključili kako bi najbolje bilo da Džobsa i Ferentina razmeste u različita odeljenja. Učiteljica kojoj je pripalo napredno odeljenje bila je otresita žena po imenu Imodžen Hil, poznata kao „Tedi“, i ona je postala, kako je Džobs rekao, „jedna od svetica u mom životu“. Pošto ga je nekoliko nedelja držala na oku, zaključila je da će ga najlakše srediti ako ga podmiti. „Jednog dana posle škole dala mi je vežbanku s matematičkim problemima i rekla: 'Hoću da je odneseš kući i uradiš zadatke? A ja sam pomislio: 'Nisi valjda blesava?' Onda je ona izvukla jedan od onih džinovskih lilihpa koji su izgledali veliki kao ceo svet. I rekla je: 'Kad budeš završio, ukoliko većina rešenja bude tačna, daću ti ovo plus pet dolara.' A ja sam joj to odneo posle dva dana.“ Posle nekoliko meseci, više mu mito nije bilo potrebno. „Samo sam želeo da učim i zadovoljim je.“

Ona mu je uzvratila tako što mu je nabavila zabavni komplet za izradu sočiva i pravljenje kamere. „Od nje sam naučio više nego od bilo koje druge učiteljice, i da nje nije bilo, siguran sam da bih završio u zatvoru.“ To je osnažilo, iznova, zamisao da je poseban. „U celom odeljenju ona je marila samo za mene. Videla je nešto u meni.“

I nije videla samo inteligenciju. Godinama posle toga volela je da pokazuje sliku odeljenja iz te godine, snimljenu na Dan Havaja. Džobs se pojavio bez zahtevane havajske košulje, ali na

slici se on nalazi u sredini i napred, i ima jednu takvu košulju na sebi. Uspeo je, bukvalno, da natera neko drugo dete da skinе svoju košulju i dâ mu je.

Pred kraj četvrtog razreda gospođa Hil je poslala Džobsa na testiranje. „Imao sam rezultate na nivou druge godine srednje škole“, prisetio se on. Pošto je sada bilo jasno, ne samo njemu i njegovim roditeljima, već isto tako i njegovim učiteljima, da je on intelektualno poseban, škola je iznela neuobičajen predlog da on preskoči dva razreda i pređe pravo u sedmi; to je bio najlakši način da ostane suočen s izazovom i stimulisan. Njegovi roditelji su odlučili, mnogo razumnije, da mu dozvole da preskoči samo jedan razred.

Taj prelazak je bio bolan. On je bio društveno neprilagođeni samotnjak koji se našao među decom starijom godinu dana. Još gore, šesti razred je bio u drugoj školi, *Kritenden midl*. Ona se nalazila samo osam ulica dalje od Osnovne škole *Monta Loma*, ali je – budući smeštena u kraju punom etničkih bandi – u mnogo čemu bila sasvim drugi svet. „Svakodnevno je dolazilo do tuča; baš kao i zlostavljanja u klozetima“, napisao je novinar iz Silicijumske doline Majkl S. Maloun. „U školu su redovno donosili noževe kako bi se pravili važni.“ Otprilike u vreme kada je Džobs došao, jedna grupa učenika završila je u zatvoru zbog grupnog silovanja, a autobus susedne škole bio je demoliran pošto je njena ekipa pobedila *Kritendenovu* u rvanju.

Džobsa su siledžije često maltretirale, i usred sedmog razreda on je roditeljima postavio ultimatum. „Zahtevao sam da me prebace u neku drugu školu“, rekao je. To je bio finansijski težak zahtev. Njegovi roditelji su jedva sastavljali kraj s krajem, ali u tim trenucima bilo je malo mesta sumnji da će se na kraju povinovati njegovoj volji. „Kad su mi se suprotstavili, rekao sam da ću jednostavno prestati da idem u školu ako budem morao da se vratim u *Kritenden*. Onda su se oni raspitali gde se nalaze

najbolje škole, prikupili i poslednji cent koji su imali i kupili za 21.000 dolara kuću u lepšem kraju.“

Preselili su se samo pet kilometara na jug, u nekadašnji voćnjak kajsija u Los Altosu, pretvoren u naselje istovetnih kuća iz serijske proizvodnje. Njihova kuća, na Krist drajvu broj 2066, bila je prizemna, s tri spavaće sobe i neizbežnom garažom čija su rolo-vrata bila okrenuta prema ulici. Tamo je Pol Džobs mogao da popravlja kola, a njegov sin da se bavi elektronikom.

Druga značajna karakteristika kuće bila je činjenica da se nalazila na samom unutrašnjem rubu tadašnjeg školskog okruga Kupertino-Sanivejl, jednog od najbezbednijih i najboljih u dolini. „Kad sam se preselio ovamo, na onim uglovima još su bili voćnjaci“, napomenuo je Džobs dok smo šetali ispred njegove stare kuće. „Jedan lik koji je živeo eno tamo, naučio me je kako da budem dobar organski baštovan i da pravim đubrivo. On je sve uzgajao do savršenstva. Nikad nisam jeo bolju hranu od njegove. Tada sam počeo da cenim organsko voće i povrće.“

Iako nisu bili predani vernici, Džobsovi roditelji su želeli da on ima religiozno vaspitanje, pa su ga nedeljom obično vodili u luteransku crkvu. Tome je došao kraj kad mu je bilo trinaest godina. U julu 1968. časopis *Lajf* je objavio šokantnu naslovnicu s dvoje izgladnele dece u Bijafri. Džobs je to odneo na čas veronauke i rekao svešteniku: „Ako podignem prst, hoće li Bog znati koji prst ću podići pre nego što to uradim?“

Sveštenik je odgovorio: „Da, Bog je sveznajući.“

Džobs je onda izvadio naslovnicu *Lajfa* i upitao: „Pa zna li Bog za ovo i za to šta će se dogoditi s ovom decom?“

„Stive, znam da ne razumeš, ali da, Bog zna za to.“

Džobs je rekao kako ne želi da ima nikakve veze s klanjanjem takvom Bogu, i nikad se više nije vratio u crkvu. Međutim, proveo je godine izučavajući i pokušavajući da primenjuje načela zen-budizma. Dok se godinama kasnije prisećao svojih duhovnih osećanja, kazao je da je religija najbolja kada naglašava

duhovna iskustva, a ne kad se shvata kao prihvaćena dogma. „Hrišćanstvo kopni kada postane previše oslonjeno na veru umesto na Hristov način života ili sagledavanje sveta onako kako ga je on sagledavao“, kazao mi je Džobs. „Mislim da su različite religije samo različita vrata iste kuće. Ponekad mislim da ta kuća postoji, ponekad ne. To je velika misterija.“

Pol Džobs je tada radio u *Spektra fiziksu*, kompaniji u obližnjoj Santa Klari koja je proizvodila lasere za elektroniku i medicinske proizvode. Kao mehaničar, on je pravio prototipe proizvoda koje su smišljali inženjeri. Njegov sin je bio očaran time što je tu savršenstvo neophodno. „Laseri zahtevaju precizan položaj“, rekao je Džobs. „Oni zaista prefinjeni, za primenu u vazduhoplovstvu ili medicini, imaju veoma precizna svojstva. Oni bi mom tati rekli nešto kao: 'Evo šta hoćemo, i to od jednog komada metala, tako da svi koeficijenti ekspanzije budu isti.' A on je morao da smisli kako to da izvede.“ Većinu toga je morao da smišlja od samog početka, što je značilo da je Pol morao da pravi poseban alat i kalupe. Njegov sin je bio zadivljen, ali je retko zalazio u mašinsku radionicu. „Bilo bi zabavno da je stigao da me nauči kako da koristim mlin i strug. Ali, nažalost, ja tamo nikad nisam odlazio zato što me je više zanimala elektronika.“

Jednog leta Pol je odveo Stiva u Viskonsin da posete porodično stočarsko imanje. Seoski život Stivu nije bio privlačan, ali upamtio je jednu sliku. Prisustvovao je rađanju teleta, i zaprepastio se kad se malena životinja posle samo nekoliko minuta uskobeljala na noge i prohodala. „Nije to naučila, nego je već bila programirana da hoda“, prisetio se on. „Ljudska beba to ne bi mogla da izvede. Za mene je to bilo izuzetno, iako sam bio jedini koji je tako mislio.“ Izrazio je to u hardversko-softverskim terminima: „Činilo mi se da je nešto u telu i mozgu životinje bilo projektovano tako da smesta proradi zajedno, umesto da se uči.“

U devetom razredu Džobs je išao u Homstedsku gimnaziju, koja je imala prostrani kampus od jednospratnica sazidanih od

blokova i obojenih u ružičasto, za dve hiljade učenika. „Školu je projektovao jedan slavni zatvorski arhitekta“, prisetio se Džobs. „Hteli su da bude neuništiva.“ On je u međuvremenu zavoleo pešačenje i hodao je svakodnevno petnaest ulica od kuće do škole, sasvim sam.

Imao je nekoliko drugova svog uzrasta, ali upoznao je i neko-licinu starijih koji su bili zaokupljeni kontrakulturom kasnih šezdesetih godina dvadesetog veka. Bilo je to vreme kada su se svetovi zaludenika i hipika tu i tamo preklapali. „Družio sam se s veoma pametnom decom“, rekao je on. „Mene su zanimale matematika, prirodne nauke i elektronika. Baš kao i njih, pored LSD-a i čitavog tog kontrakturnog tripa.“

U to vreme su njegove neslane šale obično imale neke veze s elektronikom. U jednom trenutku je svoju kuću opremio zvučnicima. Ali pošto se zvučnici mogu koristiti i kao mikrofoni, kontrole je postavio u svom plakaru, i odatle je mogao da sluša šta se dešava u drugim prostorijama. Jedne noći, dok je sa slušalicama na ušima prisluškivao šta se zbiva u spavaćoj sobi njegovih roditelja, otac ga je uhvatio i ljutito zahtevao da razmontira sistem. Mnoge večeri provodio je u garaži Larija Langa, inženjera koji je živio u istoj ulici, nešto dalje od njegove stare kuće. Lang je na kraju poklonio Džobsu mikrofoni s ugljenom koji ga je toliko fascinirao, i navukao ga na *Hitkits*, komplete za sklapanje amaterskih radio-stanica i druge elektronske opreme koje su u to vreme izuzetno voleli svi što su se elektronikom bavili kao hobbijem. „U *Hitkits* kompletima sve ploče i delovi bili su obeleženi bojama, ali u priručniku je bilo objašnjeno i kako funkcionišu“, prisetio se Džobs. „Zahvaljujući tome, shvatili biste da možete napraviti i razumeti apsolutno sve. Posle pravljenja nekoliko radio-aparata, ugledali biste TV u katalogu i rekli: 'Mogu da napravim i to, čak i ako niste to mogli. Imao sam vrlo mnogo sreće, jer sam u detinjstvu, zahvaljujući svom tati i *Hitkits* kompletima, poverovao kako mogu da napravim sve.“

Lang ga je takođe uveo u Klub istraživača *Hjulet-Pakard*, grupu od petnaestak učenika koji su se utorkom uveče sastajali u kaficu kompanije. „Nagovorili bi nekog inženjera iz jedne od laboratorija da dođe i priča im o tome na čemu radi“, rekao je Džobs. „Tata me je vozio tamo. Bio sam na sedmom nebu. *HP* je bio pionir u tehnologiji svetlosnih dioda. Zato smo razgovarali o tome šta sve može pomoću njih da se uradi.“ Pošto mu je otac sada radio za lasersku kompaniju, njega je naročito zanimala ta tema. Jedne noći je posle malo ubeđivanja nagovorio jednog od laserskih inženjera u *HP*-u da mu pokaže laboratoriju za holografiju. Ali najdublji utisak na njega su ostavili mali računari koje je kompanija razvijala. „Tamo sam prvi put ugledao stoni računar. Naziv mu je bio 9100A, i bio je to samo malo razvijeniji kalkulator, ali je ujedno bio i prvi stoni računar. Bio je ogroman, težak možda trideset kilograma, ali je bio divan. Zaljubio sam se u njega.“

Klinke iz Kluba istraživača podsticali su da rade na svojim projektima, i Džobs je odlučio da napravi merač frekvencija, za merenje broja pulseva elektronskog signala u sekundi. Bili su mu potrebni za to neki delovi koje je proizvodio *HP*, pa je telefonom pozvao generalnog direktora. „U to vreme ljudi nisu mogli da traže da im brojevi telefona ne budu navedeni u imenicima. Tako sam potražio Bila Hjuleta u Palo Altu i pozvao njegov kućni broj. A on se javio i procaskao sa mnom dvadeset minuta. Obezbedio mi je delove, ali isto tako i posao u pogonu gde su pravili merače frekvencija.“ Džobs je tamo radio preko leta posle svoje prve godine u Homstedskoj gimnaziji. „Tata me je vozio tamo ujutro i vraćao me uveče.“

Njegov posao sastojao se uglavnom od „stavljanja šrafova i matica“ na montažnoj traci. Ostali radnici na traci bili su donekle neprijateljski raspoloženi prema nametljivom klinicu koji se ugurao tu tako što je zvao generalnog. „Sećam se da sam rekao jednom nadzorniku: 'Obožavam ove stvari, obožavam

ove stvari, i onda sam ga pitao šta on najviše voli da radi. A on je rekao: 'Da jebem, da jebem.'" Džobsu je bilo lakše da se dodvori inženjerima koji su radili jedan sprat iznad njega. „Svako jutro u deset služili su krofne i kafu. Peo sam se tamo i provodio vreme s njima.“

Džobs je voleo da radi. Bavio se i raznošenjem novina – otac ga je vozio kada je padala kiša – i za vreme druge godine provodio je vikende i leto kao službenik u skladištu ogromne prodavnice elektronike po imenu *Haltek*. Za elektroniku je ona bila isto ono što su auto-otpadi njegovog oca bili za auto-delove: raj za sakupljače koji je zauzimao čitav gradski blok, s novim, polovnim i suvišnim komponentama natrpanim u pravi lavirint od polica, bačenim bez sortiranja u kante, i nagomilanim napojlju, u dvorištu. „Pozadi, blizu utovarne rampe, bilo je ograđeno mesto sa stvarima nalik na povadene unutrašnje delove *Polarisa*, podmornice koja je prodana kao ratni plen“, prisetio se on. „Sve kontrole i dugmići bili su tamo. Sve je bilo vojnički zeleno i sivo, ali su prekidači i poklopci sijalica bili crveni i čilibar-boje. Tamo su se nalazili i oni veliki, stari prekidači – poluge koje su izgledale sjajno, kao da ćete njihovim prebacivanjem u drugi položaj podići Čikago u vazduh.“

Na prednjim drvenim tezgama punim debelih kataloga u iskrzanim koricama, ljudi su se cenjkali oko prekidača, otpornika, kondenzatora, a ponekad i oko najnovijih memorijskih čipova. Njegov otac je to radio s auto-delovima i uspevao je zato što je bolje nego prodavci znao koliko svaki od njih vredi. Džobs ga je u tome oponašao. Njegovo poznavanje elektronskih delova bilo je dodatno usavršeno zahvaljujući sklonosti prema pregovaranju i ostvarivanju zarade. Odlazio je na elektronske buvljake, poput pijace za trampu u San Hoseu, cenjkao se oko polovne matične ploče na kojoj je bilo nekih vrednih čipova ili komponenti, a onda to prodavao svom upravniku u *Halteku*.

Džobs je uspeo da dođe do svojih prvih kola, uz očevu pomoć, kad mu je bilo petnaest godina. Bio je to dvotonac, neš metropolit, koji je njegov otac opremio *MG* motorom. Džobsu se auto nije zaista dopadao, ali nije hteo ocu to da kaže, niti da propusti priliku da ima sopstvena kola. „Kad bolje razmislim, neš metropolit je mogao da izgleda kao neverovatno gotivan auto“, rekao je on kasnije. „Ali u to vreme bila su to najbezveznija kola na svetu. Ipak, bila su kola, pa je ta činjenica bila sjajna.“ Posle godinu dana uštedeo je dovoljno novca zahvaljujući raznim poslovima kako bi došao do crvenog fijata 850 kupea s abartovim motorom. „Tata mi je pomogao da ga kupim i pregledam. Zadovoljstvo zbog toga što sam bio plaćen i što sam štedeo za nešto bilo je veoma uzbudljivo.“

Istog leta, između prve i druge godine u Homstedskoj gimnaziji, Džobs je počeo da puši marihuanu. „Tog leta sam se prvi put naduvao. Bilo mi je petnaest godina, i potom sam počeo redovno da koristim travu.“ U jednom trenutku, njegov otac je našao nešto trave u sinovljevom fijatu. „Šta je ovo?“, upitao je on. Džobs je hladno odgovorio: „To je marihuana.“ Bila je to jedna od retkih prilika u njegovom životu kada je oca video besnog. „Tada sam se jedini put zaista posvađao s tatom“, rekao je on. Ali otac se ponovo povinovao njegovoj volji. „Tražio je da mu obećam kako nikada više neću da duvam, ali ja to obećanje nisam hteo da mu dam.“ U stvari, do poslednje godine srednje škole petljao je i sa LSD-om i hašišom, i istovremeno istraživao učinak nespavanja na misaone procese. „Bio sam malo češće stondiran. Tu i tamo smo uzimali po kap-dve esida, obično na poljima ili u kolima.“

Ujedno je doživeo i intelektualni procvat za poslednje dve godine u srednjoj školi i shvatio da je na raskrsnici između, kako je on to video, zaluđenika zaokupljenih elektronikom i onih koji su se bavili književnošću i kreativnim poduhvatima. „Počeo sam mnogo da slušam muziku i čitam i ono što se nije odnosilo